

Тараненко Л.І.

Фабульна структура фольклорної загадки та когнітивно-креативний механізм її декодуванняТараненко Лариса Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ, Україна

Received October 23, 2013; Accepted November 28, 2013

Анотація. У роботі обґрунтовано фабульну структуру фольклорної загадки та викладено оригінальну концепцію модельного інтерпретування і наукового опису функціонування когнітивно-креативного механізму її декодування реципієнтом. За результатами виконання алгоритмічно-фабульного аналізу текстів англійських народних загадок сформовано узагальнену формалізовану схему структурної побудови їхніх текстів. Установлено також, що мінімальним фабульним елементом тексту фольклорної загадки слід уважати “опис об’єкта”, який може бути диференційовано на такі структурно-фабульні елементи другого ієрархічного рівня, як “тема” і “коментар”. Підкреслено, що відгадка як кінцевий структурний елемент загадки виникає вже у свідомості реципієнта та має безпосереднє відношення виключно до його мовленнєво-мисленнєвої діяльності. З урахуванням цього автором побудовано когнітивно-креативну модель процесів декодування загадки реципієнтом за двома схемами його мовленнєво-мисленнєвої діяльності: послідовно-логічною, яка має чітко спрямований характер, та зворотно-послідовною з притаманним їй багатоходовим характером.

Ключові слова: народна загадка, фабульні елементи, алгоритмічно-фабульна структура, модель декодування, схема, когнітивно-креативний механізм.

Відомі дослідники фольклору (див., напр., [44, с. 111; 21; 22, с. 210; 29]) небезпідставно вважали, що морфологічний аналіз здатний слугувати ефективним методологічним інструментом виявлення у певних фольклорних жанрів типових структурних моделей. У межах такого підходу лінгвістами була виявлена значна кількість морфологічних (подібних за зовнішньою ознакою) рівнів структурних та змістових елементів, сукупність яких і було покладено в основу відомих на теперішній час різних за цільовим спрямуванням наукових праць (див., напр., [20; 21; 40; 52] та ін.).

До кола проблем встановлення типових структур текстів малої форми увійшли також різноаспектні питання [2; 7, с. 252; 46, с. 54-56; 45; 12; 13; 18, с. 81, 85-86; 19, с. 268-269; 24; 32, с. 18; 6, с. 396; 42, с. 177-178; 44; 48; 51; 49 та ін.] структурної побудови такого складного феномену усної народної творчості, якою є загадка. Проте інтенсивне вивчення зазначених питань призвело до певної надлишковості отриманих результатів, унаслідок чого ускладнилося з’ясування мінімально достатньої кількості та змісту найтипівіших елементів структури текстів народної загадки.

Тому метою цієї праці є обґрунтування когнітивно-креативних механізмів декодування фольклорної загадки на основі виявлення її типової фабульної структури.

Для вирішення зазначеної в меті проблеми було обрано таку послідовність методологічних дій започаткованого нами наукового пошуку. На першому етапі передбачалося з’ясування шляхом відповідного аналізу найтипівішої фабульної структури фольклорної загадки. Другий етап було спрямовано безпосередньо на обґрунтування когнітивно-креативних механізмів декодування фольклорної загадки реципієнтом.

На думку багатьох лінгвістів (див., напр., [44, с. 111; 39, с. 130]), найбільш повний опис структурної організації загадки подано в роботі [48], у якій виокремлюють п’ять її елементів: 1) вступний рамковий елемент (або формула); 2) деномінативний ядерний елемент; 3) описовий ядерний елемент; 4) блоковий елемент; 5) завершальний рамковий елемент (чи формула). Проте навіть сам автор роботи визнавав, що загадки, які складаються з усіх п’яти компонентів, зу-

стрічаються рідко, зазначаючи, що, зазвичай, один або обидва рамкові елементи в них відсутні. При цьому часто спостерігається відсутність і блокового елементу. Саме тому ми схильні поділяти думку [44, с. 111], згідно з якою аналіз такої структурної побудови загадки не мав знайти широкого застосування. Більш продуктивним убачається твердження [44, с. 113] про те, що лише два з наведених елементів є структурними: описове ядро і блоковий елемент, оскільки вступний і завершальний рамкові елементи є за своєю сутністю лише стилістичними засобами.

Відомий також погляд А. Тейлора [51, с. 130], відповідно до якого загадка складається з двох дескриптивних елементів: позитивного і негативного, які безпосередньо формують її структуру. Позитивний елемент має метафоричну природу та сприймається слухачем у буквальному сенсі. На відміну від цього, негативний дескриптивний елемент інтерпретується буквально. Так, у наведеному А. Тейлором прикладі [52, с. 94] “Something has eyes and cannot see” (Має очі і не бачить) (Ірландська картопля, №277^a) позитивний дескриптивний елемент “очі” є метафоричним відносно відгадки “картопля”, а негативний дескриптивний елемент “не бачить” залишається буквальною. На думку автора, відгадка закладена в деталях позитивного дескриптивного елементу, які здатні призводити до помилкового сприйняття слухачем образного опису як буквальною. Це дає підстави А. Тейлору визначити загадку як таку, що складається з двох описів об’єкта: образного й буквальною, який спантелічує слухача, що намагається визначити об’єкт, описуваний так званими конфліктуєчими засобами [51, с. 130].

Неоднозначність та суперечливість викладеного погляду було об’єктивно оцінено авторами робіт [44, с. 112] (див. також [43, с. xxiv]), які вважали його недостатнім і таким, що не може бути застосованим до більшості текстів загадок відомого зібрання самого автора [52]. На підтвердження цього вони наводять приклади загадок, у яких (1) немає ні позитивного, ні негативного дескриптивного елементу, напр.: *My fader have a horse, Go every where he like (pumpkin vine)* (У мого батька є кінь; їздить, куди заманеться –

гарбузова лоза) [52, с. 142]; What goes all down street and comes back home, and sits in the corner and waits for a bone? (shoe) (Що йде до кінця вулиці, повертається додому, сидить в кутку й чекає на кістку? – черевик) [52, с. 151]; (2) відсутні метафори, а присутній лише буквальний опис, напр.: What live in de river? (fish) (Що в річці живе? – риба) [52, с. 40]; Red outside / white inside (apple) (Червоне знадвору, біле всередині – яблуко) [52, с. 625]; (3) є і позитивний, і негативний дескриптивний елементи, проте позитивний елемент не є метафоричним, а негативний – буквальним, наприклад: What goes to the branch and drinks and don't drink? (cow and bell) (Що йде до рукава ріки і п'є, але й не п'є – корова й дзвоник) [52, с. 85]. Крім того, існує метафоричність і позитивного, і негативного елементів загадки: I know something got hand and don't wash its face (clock) (Я знаю щось, що має руку і не вмивається – годинник) [52, с. 98].

Зважаючи на це, автори праці [44, с. 113] роблять раціональний висновок, що дефініція загадки має виходити з її структурного аналізу, а не базуватися на її змісті чи стилістичному оформленні. Тому вони вважають доцільним позначати мінімальну одиницю аналізу, запропонованим у роботах [38, с. 151; 48; 51, с. 130; 42, с. 177] поняттям «дескриптивний елемент», структуру якого охоплює топик (явний референт, тобто описуваний об'єкт) і коментар (уточнення й додаткова інформація про топик, здебільшого про його форму, функцію або дію на топик тощо).

Виходячи з цього, автори пропонують загальну структурну дефініцію загадки як традиційного вербального виразу, що містить один або більше дескриптивних елементи, пара з яких може бути в опозиції один до одного, та референт дескриптивного елементу, який має бути відгаданим [44, с. 113].

Для нашого розгляду вельми важливо те, що згідно з пропозицією роботи [44] є сенс розглядати загадку як таку, що складається з дескриптивного елементу (їх може бути декілька), який включає топик і коментар, та референту.

Інакше кажучи, у межах започаткованого пошуку ми маємо достатньо об'єктивних підстав уважати, що так званий дескриптивний елемент є не чим іншим, як структурним елементом фольклорної загадки, який доцільно позначати поняттям «опис об'єкта», а структурно-фабульні елементи другого ієрархічного рівня, з яких він складається, іменувати, відповідно, «темою» і «коментарем».

Ми змушені також звернути увагу на ще одну неодноразово зазначену дослідниками особливість загадки, що має безпосереднє відношення до мислення реципієнта, а саме відгадку як специфічний структурний елемент його мовленнєво-мисленнєвої діяльності. Оскільки характерною й істотною ознакою фольклорної загадки є чіткий її поділ на дві частини, відтворювані різними людьми [18, с. 81-82; 20, с. 220; 34, с. 178; 32, с. 18; 17, с. 117; 35, с. 328; 15, с. 192; 46, с. 54; 28, с. 96], то в межах узагальненого опису її структурної побудови і виникає необхідність розгляду такого її невід'ємного елементу як відгадка.

Синтезована нами на підставі проведеного вище аналізу узагальнена умовно формалізована схема

структурної побудови тексту фольклорної загадки наведена на рис. 1.

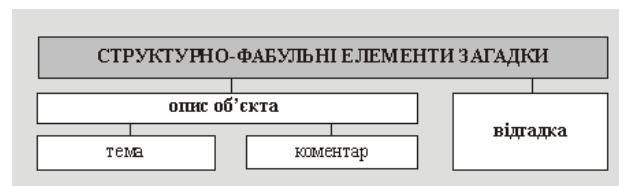

Рис. 1. Узагальнена умовно формалізована схема структурно-фабульної побудови тексту фольклорної загадки

Очевидно, що отримана таким чином узагальнена схема структурно-фабульної побудови тексту фольклорної загадки надає можливість скористатися нею як логічним орієнтиром для обґрунтування шуканої, відповідно до другого етапу методологічного передбачення, моделі взаємодії когнітивно-креативних механізмів декодування загадки реципієнтом.

Значимо далі цікаву думку Ф. де Каро [42, с. 177-178], який вважає, що структурний аналіз повинен виявити базові фундаментальні моделі складових елементів загадки як цілого та з'ясувати яким чином вони співвідносяться між собою. Він підкреслював, що визначення базової структури не є питанням розгляду поверхневих елементів тексту, оскільки дослідники мають розглядати глибші його рівні та ретельно вивчати окремі приклади загадок, роблячи при цьому абстрактні узагальнення. На жаль, з подальшого тексту цієї праці стає зрозумілим, що методологію такого пошуку спрямовано ним на певною мірою штучне поглиблення та поглиблення структурних елементів загадки, наслідком якого, як про це свідчать відомі спроби П. Печа [48], може стати лише невиправдане ускладнення питання, що розглядається.

Проте існує об'єктивний сенс розгляду глибинних когнітивно-креативних структур мислення реципієнта, що під впливом тексту загадки беруть участь у її декодуванні. На користь такого бачення свідчить те, що картина світу, що має бути репрезентована у відгадці, повинна співпадати з другою, закодованою у тексті загадки [41, с. 24; 53, с. 140; 16, с. 149]. Таким чином, двокомпонентна структура загадки передбачає змагання між тим, хто загадує, та тим, хто її відгадує, у ході якого проявляється не лише здібність відгадати загадку, але й здійснюється ідентифікація тих, хто знає відгадку [14].

Зважаючи на те, що загадка містить інакомовність, яку має декодувати реципієнт, і певний художній образ [35, с. 328; 25, с. 233], неважко уявити складність процесів, що відбуваються в мисленні її реципієнта. Цю особливість підкреслює й Ю.І. Левін, який виокремлює в загадці текстову частину, що містить неповний та/або викривлений опис загаданого об'єкта, і денотат, який має бути відгаданим [12, с. 166].

Не менш важливим для з'ясування особливостей функціонування когнітивно-креативних механізмів свідомості реципієнта є розуміння того, що дискурсивна природа загадки може розглядатися подвійно. З одного боку, вона закладена в самій структурі загадки, що передбачає діалог, а з іншого – у сфері її використання, оскільки в реальному дискурсі загадка репрезентує взаємодію комунікантів [3, с. 129]. Це зайвий раз свідчить про доцільність та перспективність

безпосередньої реалізації обраного нами другого етапу виконання методологічних передумов дослідження.

Починаючи його виконання, було б неетично не відзначити сучасні досягнення О.О. Селіванової, яка розробила методіку концептуального моделювання денотата відгадки, що базується на реальних механізмах роботи людської свідомості, яка отримує інформацію із зовнішнього світу. Нею запропоновано модель ментально-психологічного комплексу [26, с. 109-152], що відображає нелінійний психофункціональний континуум свідомості та базується на кореляції пізнавальних підсистем мислення, відчуття, почуття, інтуїції, трансценденції і колективного позасвідомого [27, с. 357]. Авторка зазначеної праці підкреслює, що процедура пошуку відгадки є складним психокогнітивним механізмом, який спирається на семіотичну форму загадки та структуру знань про денотат, що охоплює використання буквальної інформації знаків, які відповідають слотам пропозиції, її модусу; переінтерпретацію донорських метафоричних сценаріїв на основі подібності сенсорики, гештальтів, стандартності ситуації з урахуванням культурних стереотипів, архетипів і інтерсеміотичних зв'язків, а також переробку парадоксальної інформації, закладеної в змішаному синтаксисі загадок й опосередкованою гіперболізацією [27, с. 360].

Проте викладене не надає достатніх підстав ігнорувати відоме застереження Ю.І. Левіна щодо надлишкової оптимістичності спроб алгоритмізації семантичної процедури відгадування загадки, оскільки саме на її прикладі можна явно переконатися в свавіллі людського мислення і його небажанні вписуватися в певні рамки [12, с. 166].

Тому, на відміну від глобального кібернетичного підходу, використаного у праці [27], методологія, що частково реалізується у межах нашого пошуку, передбачає поетапне вирішення складних питань перебігу мовленнєво-розумової діяльності реципієнта взагалі та того, хто відгадує загадку, зокрема. Така стратегія наукового пізнання відкриває подальшу можливість зведення структурно-фабульних елементів загадки в чітко класифіковані за провідними ознаками матриці часткові змістові алгоритми їхнього декодування, на підставі аналізу яких має виникнути сенс пошуку відповідних більш загальних алгоритмів мовленнєво-мисленнєвої діяльності реципієнта. Саме за цих умов перед лінгвістами і постануть конкретні проблеми розгляду семіотичних феноменів, про які наразі йдеться у працях (див., напр., [12; 5; 4; 23, с. 559; 28; 31; 50]), та з'ясується можливість раціонального вирішення питань, дослідження яких започатковано у роботах Ю.І. Левіна [12; 13].

Повертаючись до результатів реалізації другого етапу обґрунтування моделі взаємодії когнітивно-креативних механізмів декодування фольклорної загадки реципієнтом, зазначимо, насамперед, що концептуально-методологічним підґрунтям подальших наших міркувань слугували відомі філософські праці А.В. Клименюка [8, с. 88-104; 9, с. 205-234]. Згідно з викладеною в них концепцією, мовленнєво-мисленнєва діяльність реципієнта охоплює три укрупнені, складним чином взаємодіючі між собою сфери

його духовного, або психічного буття: свідомість, підсвідоме (трансцендентне та ментальне), позасвідоме (екзистенціальне). Саме в такій площині, створеній зазначеними ієрархічно розташованими сферами, нами і було реалізовано спробу побудови когнітивно-креативної моделі декодування загадки реципієнтом. При цьому відповідно до бачення автора концепції [9, с. 225], під мисленням людини ми розуміли сукупність взаємопов'язаних процесів поліконцептуального емоційного хаосу, що саморозвивається, пригніченням, структуруванням і використанням результатів розвитку якого управляє біконцептуальна свідомість.

Тому у процесі подальшого викладу ми дотримуємося наступних уживаних у роботі [9, с. 207] понять та уявлень. Під терміном "екзистенціальне" розуміємо все, що відноситься до унікальної неповторності всередині людського буття, відчуття індивідом власної причетності до вищого, і що не може бути виражено на мові понять. Уважаємо також, що екзистенціальне буття людини, яке протікає в сфері його позасвідомого, ґрунтується на емоційному мисленні. Отже, реалізацію екзистенціальних процесів у позасвідомому ми трактуватимемо як емоційне мислення.

Поняттям "ментальний" називатимемо результат взаємодії глибинних рівнів колективної та індивідуальної свідомості, які визначають образ думок і почуттів людини, оснований на позасвідомих мисленнєвих установках, а також на її навичках емоційної і поведінкової готовності до сприйняття і пізнання навколишнього світу. Зазначимо тут, що ментальне буття людини, яке протікає у сфері його підсвідомого, базується на емо-раціональному мисленні.

Терміном "трансцендентне" будемо позначати акт, процес, а також будь-який продукт людського мислення про надкатегоріальну повноту буття або його окремі характеристики, які вважаються недосяжними для безпосереднього пізнання, пізнаються лише умовляно, але можуть бути виражені мовою абстрактних понять. Розумітимемо, що трансцендентне буття людини, яке протікає у сфері її підсвідомого, ґрунтується на раціональному мисленні.

Таким чином, по-перше, стає очевидним, що у межах підсвідомого людини здійснюють свій перебіг ментальні й трансцендентні акти, спільною ознакою яких слугує наявність елементів раціонального мислення. По-друге, рушійною силою саморозвитку у свідомості індивіда усіх без винятку мовленнєво-мисленнєвих процесів та актів є психофізіологічна енергія його особистості. По-третє, свідомість людини не може контролювати процеси, що відбуваються у сферах її екзистенціального буття. Проте вона здатна частково контролювати загальний хід процесів ментального та трансцендентного мислення і жорстко табувати результати сумісної діяльності усіх сфер психічного позасвідомого та підсвідомого буття особистості. По-четверте, як це також зазначено в праці [9, с. 220], для започаткованого нами моделювання раціонально обмежитися використанням понять "емоційний", "емо-раціональний", "раціональний" і "логічний" концепти, детерміновані відмінностями природи породження мислення в означених вище сферах духовного буття людини.

На цих теоретичних підвалинах нами і було побудовано когнітивно-креативну модель декодування загадки реципієнтом, графічна інтерпретація якої наведена на рис. 2.

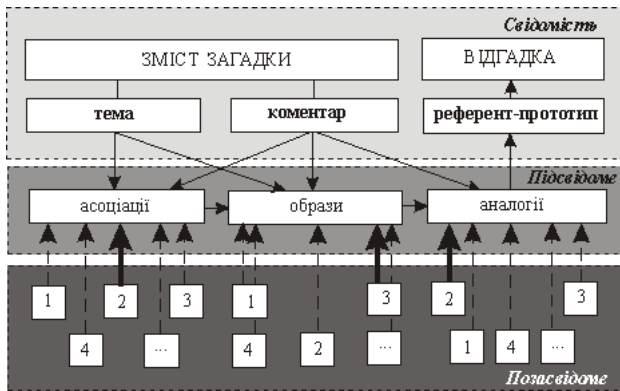

Рис. 2. Когнітивно-креативна модель декодування загадки реципієнтом

Як це видно з рисунка, за такого інтерпретування до сфери свідомості реципієнта попадають усі визначені нами за схемою рис. 1 структурно-фабульні елементи загадки. Викладене бачення структури щільно корелює з думкою О.О. Селіванової про те, що загадка як семіотичний феномен є цілісним мікротекстом-діалогом, комунікативними кроками якого постають власне загадка й відгадка [27, с. 356], інтерпретовані на моделі рис. 2 відповідними структурно-фабульними елементами.

Процес декодування загадки реципієнтом відбувається таким чином. Сприйняте свідомістю змістове насичення озвученої або матеріалізованої у вигляді письмового тексту загадки одночасно та паралельно транслюється в підсвідоме й позасвідоме реципієнта.

Когнітивна природа декодування загадок пов'язана, насамперед, з асоціативним механізмом, що лежить в основі переосмислення концепту, існуючого в свідомості та закріпленого в мові одиницями первинної номінації [28, с. 102; 1, с. 10-11; 16, с. 149; 36, с. 935], які трансформуються психофізіологічною енергією реципієнта у різні за своєю природою вторинні одиниці. Саме тому, у складі загальної картини світу прийнято розрізняти [33] концептуальну й мовну картини. Концептуальна картина світу охоплює суму знань і уявлень про нього, упорядковану в свідомості людини у вигляді певної концептуальної системи, субстрат якої формують концепти, образи, схеми дій тощо [36, с. 935]. Мовна картина, що організовується за законами мови, та концептуальна модель, яка базується на законах фізичного світу, дотичні, але не заміщують одна одну [там само]. Зрозуміло, що структура загадки безпосередньо пов'язана з цією дотичністю концептуальної й мовної картин світу.

Тому для поглиблення наукових уявлень про вплив структурно-фабульних елементів загадки на асоціації, образи та аналогії, які виникають у сфері підсвідомого реципієнта, ми змушені нагадати, що при всьому існуючому різноманітті альтернативної природи досліджуваних когнітивістикою концептів, тобто так званих мисленневих картинок, картиноподібних репрезентацій, гештальтів, фреймів, сценаріїв, схем, звукових асоціативів, нав'язливих образів, чуттєвих знаків,

пізнавальних карт, знаків і їхніх структур, ментальних речень тощо, механізм їхнього породження психічною сферою людини єдиний [9, с. 220].

За таких умов асоціації, образи й аналогії набувають сутності мисленневих актів або операцій, що постають перед нами у якості елементів складного процесу когнітивно-креативного мислення реципієнта, а всі існуючі в його психічній сфері різновиди концептів набувають ознак засобів реалізації зазначених актів. У свою чергу, метафори, про які, зазвичай, йдеться в когнітивних дослідженнях загадки [10; 18, с. 82-83; 37, с. 73-75; 36, с. 935-936; 47; 11, с. 266-267], набувають властивостей приналежного до її тексту мовного засобу, покликаного збуджувати у психіці реципієнта асоціації, образи й аналогії.

Отже, з одного боку, ми маємо розуміти, що метафори жодним чином не можуть бути віднесені до морфологічного ряду асоціацій, образів та аналогій, оскільки на нашій моделі (рис. 2) вони є, з погляду логіки мислення реципієнта, елементами нижчого від метафори ієрархічного рівня. З іншого боку, слід особливо підкреслити, що згадувана вище конкретизація концептів (типу фрейми, гештальти, схеми, образи, мультиплікати і т.п.), за відомими вимогами моделювання (йдеться про принцип необхідності та достатності кількості елементів у моделі) є надлишковим. Тому на моделі ми обмежилися ознакою їхньої приналежності до сфери, у якій ці концепти породжуються, тобто диференціювали їх на емоційний, емоціональний, раціональний і логічний концепти.

Таке інтерпретування дає можливість прослідкувати варіанти схем розгортання реальних процесів декодування загадки реципієнтом. Згідно з першою послідовно-логічною схемою, яка має одноходовий характер, у процесі розгадування змістове насичення теми загадки, зафіксоване свідомістю реципієнта, здійснює запуск механізму пошуку асоціації, перебіг якого відбувається у сфері підсвідомого психіки індивіда.

Зазначимо, що рушійною силою реалізації асоціації як мисленневої операції виступає психічна енергія позасвідомого (див. детальніше [9, с. 213-234]), з царини якої в сферу підсвідомого спрямовуються конкуруючі енергетичні потоки, притаманні збуджуванню змістом теми емоційним концептам (див. рис. 2, елементи 1-4...). Унаслідок конкурування, що відбувається в режимі взаємного пригнічення або резонування, енергетично найпотужніший емоційний концепт здобуває статус базового елементу асоціації (на рис. 2 це – концепт 2). Будучи зафіксованим свідомістю, ця асоціація виконує роль додаткового змістового елементу, який сумісно зі змістом коментаря здійснює запуск механізму пошуку відповідного образу у психічній сфері реципієнта.

Пошук образу відбувається за такою ж самою схемою конкуренції концептів. Сформований таким чином образ у взаємодії з асоціацією несе гіпотетично-інтуїтивну інформацію, яка забезпечує запуск останньої мисленневої операції в загальному структурному ланцюжку пошуку відгадки реципієнтом. Ця операція, спрямована на пошук аналогії, протікає за вже відомим механізмом конкурування альтернативних емоційних концептів. У процесі її реалізації енергетично найпотужніший концепт, підіймаючись до рівня підс-

відомого, відіграє основу виникнення аналогії, відповідно до якої у сфері свідомості формується референт-прототип, перетворюваний на ґрунті діалектичної логіки у відгадку, що вербалізується реципієнтом. Тут необхідно лише зазначити, що емоційні концепти сфери позасвідомого, які формуються під впливом генетичного та життєвого досвіду індивіда, можуть у залежності від характеру та психо-фізіологічних особливостей реципієнта мати різну природу: вербальні, образні, дотикові, смакові, звукові, запахові і т.п. концепти [9, с. 220-222].

На відміну від першої, сценарій реалізації другої – зворотно-послідовної схеми з притаманним їй багатоходовим характером – є більш складним. Багатоходова специфіка пошуку відгадки за цією схемою полягає в повторюванні реципієнтом попередніх мисленневих актів (наприклад «асоціації»), що недостатньо узгоджуються з наступними (наприклад, «образи»). У такому разі, коли свідомість реципієнта табує результат, отриманий під час перебігу акту асоціації, на підставі його суперечності зі створюваним нею образом, індивід змушений удаватися до нової повторної послідовної реалізації зазначених мисленнево-розумових операцій.

За більш складним сценарієм необхідність виконання зворотних дій може виникати в глибинних структурах на стадії пошуку аналогії або поверхневих – при формулюванні референту-прототипу. Вельми вірогідно, що саме ці обставини і навіяли лінгвістам відомі думки щодо поверхневих та глибинних структур загадки. Взагалі ці міркування є цілком

об'єктивними, якщо вони віднесені до процесу декодування загадки, оскільки її зміст і відгадка разом зі структурно-фабульними елементами функціонують, відповідно до моделі, як поверхнева структура, а асоціації, образи, аналогії підсвідомого та концепти позасвідомого, без сумніву, мають відношення до глибинних структур людського психе.

Взагалі неузгодження можуть мати у мисленні індивіда як вертикальний (тема – асоціації, коментар – образи, референт-прототип – аналогії), так і горизонтальний (зміст загадки – відгадка; тема – коментар – референт-прототип; асоціації – образи – аналогії) характер. Незалежно від природи самого неузгодження (буквальне – метафорично-образне; реальне – віртуальне; формально-логічне – раціональне, свідоме – позасвідоме і т.п.), ефективність процесу декодування загадки буде визначатися, насамперед, співпадінням культурних і ментальних полів комунікантів [30, с. 33-36], що створюються в їхній свідомості за рахунок генетичної та соціально-виховної складових, які вплинули на формування сфери підсвідомого їхньої психіки.

Обґрунтований нами підхід до модельного інтерпретування особливостей функціонування когнітивно-креативного механізму декодування загадки реципієнтом здатен слугувати методологічним орієнтиром для теоретичного поглиблення існуючих лінгвістичних уявлень та основою структурування програм і методик подальших досліджень розглядуваного феномену.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Амосова Т.В. Прототип как средство кодирования идиомы // Проблемы вербальной коммуникации и представления знаний: Материалы Всероссийской научной конференции, посвященной 50-летию Иркутского государственного лингвистического университета (15-17 сентября 1998 года). – Иркутск: Изд-во Иркутского лингвистического университета, 1998. – С. 10-11.
Amosova T.V. Prototip kak sredstvo kodirovaniya idiomy [The prototype as a means of idioms coding] // Problemy verbal'noj kommunikacii i predstavleniya znanij: Materialy Vserossijskoj nauchnoj konferencii, posvjashhennoj 50-letiju Irkutskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta (15-17 sentjabrja 1998 goda). – Irkutsk: Izd-vo Irkutskogo lingvisticheskogo universiteta, 1998. – S. 10-11.
2. Аникин В.П. Русские народные пословицы, поговорки, загадки и детский фольклор. – М.: Учпедгиз, 1957. – 240 с.
Anikin V.P. Russkie narodnye poslovice, pogovorki, zagadki i detskij fol'klor [Russian proverbs, sayings, riddles and children's folklore]. – М.: Учпедгиз, 1957. – 240 s.
3. Бутов О.В. Проблема дефініції загадки // Вісник Черкаського університету. – Вип. 213. Серія «Філологічні науки». – 2011. – С. 125-130.
Butov O.V. Problema definicii' zagadky [The problem of a riddle definition] // Visnyk Cherkas'kogo universytetu. – Vyp. 213. Serija «Filologichni nauky». – 2011. – S. 125-130.
4. Волкова М. В. Загадка и кроссворд как типы текста: семантический и прагматический аспекты (на материале немецкого языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Волкова Марина Викторовна; Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Смоленский государственный университет». – Смоленск, 2011. – 24 с.
Volkova M. V. Zagadka i krossvord kak tipy teksta: semanticheskij i pragmaticheskij aspekty (na materiale nemeckogo jazyka) [Riddle and crossword as the types of text: semantic and pragmatic aspects (based on the German language)]: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 / Volkova Marina Viktorovna; Gosudarstvennoe obrazovatel'noe uchrezhdenie vysshego professional'nogo obrazovanija «Smolenskij gosudarstvennyj universitet». – Smolensk, 2011. – 24 s.
5. Журицкий А.Н. Семантическая структура загадки: Метафорическое преобразование смысла / Отв. ред. Н.В. Охотина. – М.: Наука, 1989. – 128 с.
Zhurinskij A.N. Semanticheskaja struktura zagadki: Nemetaforicheskoe preobrazovanie smysla [The semantic structure of the riddle: nonmetaphorical transformations of meaning] / Otv. red. N.V. Ohotina. – М.: Nauka, 1989. – 128 s.
6. Захарова Н.В. Загадка як особлива семіотична система // Проблеми звіставної семантики: 36. наук. стетей. – Вип. 9. – 2009. – К.: Вид центр КНЛУ. – С. 394-398.
Zaharova N.V. Zagadka jak osoblyva semiotychna systema [Riddle as a special semiotic system] // Problemy zvistavnoi' semantiky: Zb. nauk. stetej. – Vyp. 9. – 2009. – К.: Vyd centr KNLU. – S. 394-398
7. Кенгс-Маранда Э. Логика загадки // Паремииологический сборник. Пословица. Загадка (Структура, смысл, тип). – М.: Гл. ред. Восточной литературы, 1978. – С. 249-283.
Kengs-Maranda Je. Logika zagadki [Logic of the riddle] // Paremiologicheskij sbornik. Poslovica. Zagadka (Struktura, smysl, tip). – М.: Gl. red. Vostochnoj literatury, 1978. – S. 249-283.
8. Клименюк А.В. Модели концептосферы и механизмов когнитивного мышления индивида // Наукові записки. – Вип. 81 (3). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 4

- ч. – Кировоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – С. 88-104.
- Klimenjuk A.V. *Modeli konceptosfery i mehanizmov kognitivnogo myshlenija individa [Models of the conceptual sphere and mechanisms of an individual's cognitive thinking]* // *Naukovi zapiski. – Vip. 81 (3). – Serija: Filologichni nauki (movoznavstvo): U 4 ch. – Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vinnichenka, 2009. – S. 88-104.*
9. Клименюк А.В. Знание, познание, когнития: Монография. – Тернополь: Підручники і посібники, 2010. – 304 с.
- Klimenjuk A.V. *Znanie, poznanie, kognicija [Knowledge, learning, cognition]: Monografija. – Ternopol': Pidruchniki i posibniki, 2010. – 304 s.*
10. Лазутин С.Г. Метафора в загадках // Вопросы поэтики литературы и фольклора. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1976. – С. 34-49.
- Lazutin S.G. *Metafora v zagadkah [Metaphor in riddles]* // *Voprosy pojetiki literatury i fol'klora. – Voronezh: Izd-vo Voronezhskogo un-ta, 1976. – S. 34-49.*
11. Ларионова О.Н. Когнитивная составляющая русских загадок // Вестник Тюменского государственного университета. – 2010. – №1. – С. 264-269.
- Larionova O.N. *Kognitivnaja sostavljajushhaja russkih zagadok [The cognitive component of Russian puzzles]* // *Vestnik Tjmenskogo gosudarstvennogo universiteta. – 2010. – №1. – S. 264-269.*
12. Левин Ю.И. Семантическая структура русской загадки // Труды по знаковым системам: Сборник научных статей в честь Михаила Михайловича Бахтина (к 75-летию со дня рождения). – Тарту: Тартуский государственный университет, 1973. – Вып. VI. – С. 166-190.
- Levin Ju.I. *Semanticheskaja struktura russkoj zagadki [The semantic structure of the Russian riddle]* // *Trudy po znakovym sistemam: Sbornik nauchnyh statej v chest' Mihaila Mihajlovicha Bahtina (k 75-letiju so dnja rozhdenija). – Tartu: Tartuskij gosudarstvennyj universitet, 1973. – Vyp. VI. – S. 166-190.*
13. Левин Ю.И. Семантическая структура загадки // Паремнологический сборник: Пословица. Загадка (структура, смысл, текст). – М.: Наука, 1978. – С. 283-313.
- Levin Ju.I. *Semanticheskaja struktura zagadki [The semantic structure of the riddle]* // *Paremiologicheskij sbornik: Poslovica. Zagadka (struktura, smysl, tekst). – M.: Nauka, 1978. – S. 283-313.*
14. Литература и язык. Современная иллюстрированная энциклопедия / Под ред. А.П. Горкина. – М.: Росмэн-Пресс, 2006. – 584 с. [E-ресурс]. – Режим доступа: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_literature/1891/zagadka.
- Literatura i jazyk. Sovremennaja illjustrirovannaja jenciklopedija [Literature and language. Modern Illustrated Encyclopedia] / Pod red. A.P. Gorkina. – M.: Rosmjn-Press, 2006. – 584 s. [E-source]. – Access mode: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_literature/1891/zagadka.*
15. Лушникова Г.И., Потапова Н.В. Языковая игра в английских загадках-шутках // Вестник Кемеровского государственного университета. – № 4 (48) 2011. – С. 191-195.
- Lushnikova G. I., Potapova N. V. *Jazykovaja igra v anglijskih zagadkah-shutkah [Language game in English puzzling jokes]* // *Vestnik Kemerovskogo gosudarstvennogo universiteta. – № 4 (48) 2011. – S. 191-195.*
16. Магировская О.В. Вторичная номинация концепта в современном английском языке (на материале пословиц и загадок): дисс. ... канд филол. наук: 10.02.04 / Магировская Оксана Валериевна; Красноярский государственный педагогический университет. – Красноярск, 2001. – 180 с.
- Magirovskaja O.V. *Vtorichnaja nominacija koncepta v sovremennom anglijskom jazyke (na materiale poslovic i zagadok) [Secondary concept nomination in the modern English language (based on proverbs and riddles)]: diss. ... kand filol. nauk: 10.02.04 / Magirovskaja Oksana Valerievna; Krasnojarskij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet. – Krasnojarsk, 2001. – 180 s.*
17. Мамедова А.И. Структурно-функциональная типология немецкой народной загадки // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: МЦ “Крым”, 2005. – № 76. – С. 116-119.
- Mamedova A.I. *Strukturno-funkcional'naja tipologija nemeckoj narodnoj zagadki [Structural and functional typology of German folk riddles]* // *Kul'tura narodov Prichernomor'ja. – Simferopol': MC „Krym“, 2005. – № 76. – S. 116-119.*
18. Митрофанова В.В. Специфика русских народных загадок и их связь с другими жанрами фольклора // Русский фольклор. – Том 10. Специфика фольклорных жанров. – М., Л.: Наука. – 1966. – С. 79-102.
- Mitrofanova V.V. *Specifika russkih narodnyh zagadok i ih svjaz' s drugimi zhanrami fol'klora [Specificity of Russian folk riddles and their relationship with other folklore genres]* // *Russkij fol'klor. – Tom 10. Specifika fol'klornyh zhanrov. – M., L.: Nauka. – 1966. – S. 79-102.*
19. Пермяков Г.Л. К вопросу о структуре паремнологического фонда // Типологические исследования по фольклору: сборник статей памяти Владимира Яковлевича Проппа (1895-1970) / Составители Е. М. Мелетинский, С. Ю. Неклюдов. – М.: Наука, 1975. – С. 247-274.
- Permjakov G.L. *K voprosu o strukture paremiologicheskogo fonda [On the structure of the paremiological fund]* // *Tipologicheskie issledovanija po fol'kloru: sbornik statej pamjati Vladimira Jakovlevicha Proppa (1895-1970) / Sostaviteli E. M. Meletinskij, S. Ju. Nekljudov. – M.: Nauka, 1975. – S. 247-274.*
20. Пермяков Г.Л. Основы структурной паремнологии. – М.: Наука, 1988. – 235 с.
- Permjakov G.L. *Osnovy strukturnoj paremiologii [Fundamentals of structural paremiology]. – M.: Nauka, 1988. – 235 s.*
21. Пропп В. Я. Морфология волшебной сказки / Владимир Яковлевич Пропп / Науч. ред. И.В.Пешкова. – М.: Лабиринт, 2001. – 192 с.
- Propp V. Ja. *Morfologija volshebnoj skazki [The morphology of the fairy tale] / Vladimir Jakovlevich Propp / Nauch. red. I.V.Peshkova. – M.: Labirint, 2001. – 192 s.*
22. Ревзин И.И. Современная структурная лингвистика. Проблемы и методы. – М.: Наука, 1977. – 263 с.
- Revzin I.I. *Sovremennaja strukturnaja lingvistika. Problemy i metody [Modern structural linguistics. Problems and methods]. – M.: Nauka, 1977. – 263 s.*
23. Ревзина О.Г. IV летняя школа по вторичным моделирующим системам (Тарту, 17-24 августа 1970 г.) // Труды по знаковым системам: Сборник научных статей в честь Михаила Михайловича Бахтина (к 75-летию со дня рождения). – Тарту: Тартуский государственный университет, 1973. – Вып. VI. – С. 553-566.
- Revzina O.G. *IV letnjaja shkola po vtorichnym modelirujushhim sistemam (Tartu, 17-24 avgusta 1970 g.) [IV Summer School on secondary modeling systems (Tartu, 17-24 August 1970)] // Trudy po znakovym sistemam: Sbornik nauchnyh statej v chest' Mihaila Mihajlovicha Bahtina (k 75-letiju so dnja rozhdenija). – Tartu: Tartuskij gosudarstvennyj universitet, 1973. – Vyp. VI. – S. 553-566.*
24. Рыбникова М.А. Наш сборник // Загадки / Мария Александровна Рыбникова. – М.-Л.: Академия, 1932. – С. 3-21.
- Rybnikova M.A. *Nash sbornik [Our collection] // Zagadki / M.A. Rybnikova. – M.-L.: Akademiya, 1932. – S. 3-21.*
25. Седакова И.А., Толстая С.М. Загадка // Славянские древности: Этнолингвистический словарь / Под ред. Н.И. Толстого. – Т. 2. – М.: Международные отношения, 1999. – С. 233-237.
- Sedakova I.A., Tolstaja S.M. *Zagadka [Riddle] // Slavjanskije drevnosti: Jetnolingvisticheskij slovar' / Pod red. N.I. Tolstogo. – T. 2. – M.: Mezhdunarodnye otnoshenija, 1999. – S. 233-237.*
26. Селиванова Е.А. Когнитивная ономазиология / Е.А. Селиванова. – К.: Фитосоцицентр, 2000. – 248 с.

- Selivanova E.A. *Kognitivnaja onomasiologija [Cognitive onomasiology]* / E.A. Selivanova. – K.: Fitosociocentr, 2000. – 248 s.
27. Селиванова Е.А. Когнитивные механизмы денотации украинской загадки // Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского. Серия «Филология». – Т.18 (57). – 2005. – № 2. – С. 356-360.
- Selivanova E.A. *Kognitivnye mehanizmy denotacii ukrainskoj zagadki [Cognitive Mechanisms of Ukrainian riddles denotation]* // *Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta im. V. Vernadskogo. Serija «Filologija»*. – T.18 (57). – 2005. – № 2. – S. 356-360.
28. Селиванова Е.А. Загадка как когнитивно-семиотический феномен в парадигмальном пространстве современной лингвистики // Язык и ментальность: сб. статей / Отв. ред. М. Влад. Пименова. – Вып. 5. Серия «Славянский мир». – СПб.: СПбГУ. – 2010. – С. 93-103.
- Selivanova E.A. *Zagadka kak kognitivno-semioticheskij fenomen v paradigmal'nom prostranstve sovremennoj lingvistiki [Riddle as a cognitive-semiotic phenomenon in the paradigmatic space of modern linguistics]* // *Jazyk i mental'nost': sb. statej / Otv. red. M.Vlad. Pimenova*. – Вып. 5. Serija «Slavjanskij mir». – SPb.: SPbGU. – 2010. – S. 93-103.
29. Сендерович С.Я. Морфология загадки / С.Я. Сендерович. – М.: Языки славянской культуры, 2008. – 208 с.
- Senderovich S.Ja. *Morfologija zagadki [Morphology of the riddle]* / S.Ja. Senderovich. – M.: Jazyki slavjanskoj kul'tury, 2008. – 208 s.
30. Тараненко Л.И. Просодична зв'язність англійської прозової баки: Монографія. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2008. – 204 с.
- Taranenko L.I. *Prosodychna zv'jaznist' anglijs'koi' prozovoi' baky [Prosodic cohesion of an English fable]: Monografija*. – K.: TOV «Agentstvo «Ukrai'na», 2008. – 204 s.
31. Титова Н.Г. Изоморфизм и алломорфизм лингвистического абсурда в русском и английском энигматическом тексте: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Титова Надежда Георгиевна; Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования Татарский государственный гуманитарно-педагогический университет. – Казань, 2010. – 22 с.
- Titova N.G. *Izomorfizm i allomorfizm lingvisticheskogo absurda v russkom i anglijskom enigmaticheskom tekste [Isomorphism and allomorphy of linguistic absurdity in Russian and English enigmatic texts]: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk: 10.02.20 / Titova Nadezhda Georgievna; Gosudarstvennoe obrazovatel'noe uchrezhdenie vysshego professional'nogo obrazovanija Tatarskij gosudarstvennyj gumanitarno-pedagogicheskij universitet*. – Kazan', 2010. – 22 s.
32. Топорова Т.В. О древнеисландских космологических загадках как феномене языка и культуры. – М.: ИМЛИ РАН, 2002. – 236 с.
- Toporova T.V. *O drevneisländskih kosmologičeskijh zagadkah kak fenomene jazyka i kul'tury [About Old Norse cosmological riddles as the phenomenon of language and culture]*. – M.: IMLI RAN, 2002. – 236 s.
33. Уфимцева А.А. Роль лексики в познании человеком действительности и в формировании языковой картины мира // Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира / Отв. ред. Б. Серебренников. – М.: Наука, 1988. – С. 108-140.
- Ufimceva A.A. *Rol' leksiki v poznanii čelovekom dejstvitel'nosti i v formirovanii jazykovoj kartiny mira [The role of lexis in a person's perception of reality as well as in shaping the worldview]* // *Rol' čelovečeskogo faktora v jazyke: jazyk i kartina mira / Otv. red. B.A. Serebrennikov*. – M.: Nauka, 1988. – S. 108-140.
34. Цивьян Т.В. Отгадка в загадке: разгадка загадки? // Исследования в области балто-славянской духовной культуры: Загадка как текст I. – М.: Индрик, 1994. – С. 178-194.
- Civ'jan T.V. *Otgadka v zagadke: razgadka zagadki? [The clue of a riddle is in the riddle: solving the riddle?]* // *Issledovanii v oblasti balto-slavjanskoj duhovnoj kul'tury: Zagadka kak tekst I*. – M.: Indrik, 1994. – S. 178-194.
35. Чичеров В.И. Русское народное творчество / Владимир Иванович Чичеров / Под ред. Э.В.Померанцевой. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1959. – 523 с.
- Chichero V.I. *Russkoe narodnoe tvorčestvo [Russian folk art]* / Vladimir Ivanovich Chichero V. / Pod red. Je.V.Pomerancevoj. – M.: Izd-vo Moskovskogo un-ta, 1959. – 523 s.
36. Юсупова Э.Д. Взаимодействие двух картин мира в английских загадках // Вестник Башкирского университета. – 2008. – Т. 13. №4. – С. 935-936.
- Jusupova E.D. *Vzaimodejstvie dvuh kartin mira v anglijskijh zagadkah [The interaction of the two world pictures in English riddles]* // *Vestnik Bashkirskogo universiteta*. – 2008. – T. 13. №4. – S. 935-936.
37. Юсупова Э.Д. Когнитивные особенности английских загадок-метафор как единиц вторичной номинации // Вестник Башкирского университета. – 2008. – Т.13. №1. – С. 73-75.
- Jusupova E.D. *Kognitivnye osobennosti anglijskijh zagadok-metafor kak edinic vtorichnoj nominacii [Cognitive features of English riddles-metaphors as units of secondary nomination]* // *Vestnik Bashkirskogo universiteta*. – 2008. – T.13. №1. – S. 73-75.
38. Abrahams R.D. Introductory Remarks to a Rhetorical Theory of Folklore // The Journal of American Folklore. – Vol. 81. – No. 320. – 1968. – 143-158.
39. Abrahams R.D., Dundes A. Riddles // Folklore and Folklife. And Introduction / Ed. by Richard M. Dorson. – Chicago, L.: the University of Chicago Press, 1982. – P. 129-143.
40. Beuchat P.D. Riddles in Bantu // The study of Folklore. Ed. by Alan Dundes. – Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1965. – P. 182-215.
41. Boryslawski R. The Old English Riddles and the Riddlic Elements of Old English Poetry / Rafal Boryslawski. – Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Wien: Lang, 2004. – 221 S.
42. Caro de F.A. Riddles and Proverbs // Folk Groups and Folklore Genres. An introduction / Ed. by Elliot Oring. – Logan: Utah State University Press, 1986. – P. 175-197.
43. Eugenio D.L. Philippine Folk Literature: An Anthology. Philippine Folk Literature Series / Damiana L. Eugenio. – Vol. I. – Diliman, Quezon City: Folklore Studies Program, College of Arts & Sciences, University of the Philippines, The U.P. Folklorists, Inc., 1982. – xv+486 p.
44. Georges R., Dundes A. Toward a Structural Definition of the Riddle // The Journal of American Folklore. – Vol. 76, No. 300. – 1963. – P. 111-118.
45. Kongas-Maranda E. The Logic of Riddles // Structural Analysis of Oral Tradition. – Philadelphia: Univ. of Pennsylvania Press, 1971. – P. 189-232.
46. Köngäs-Maranda E. Theory and Practice of Riddle Analysis // The Journal of American Folklore. – 1971. – Vol. 84, No. 331. – P. 51-61.
47. MacCormac E. R. A Cognitive Theory of Metaphor. – Cambridge, Mass., L.: The MIT Press, 1985. – 254 p.
48. Petsch R. Neue Beiträge zur Kenntnis des Volksrätsels / Robert Petsch. – Berlin: Meyer und Müller, 1899. – 152 p.
49. Scott Ch. T. On Defining the Riddle: The Problem of Structural Unit // Genre. – Vol.2, No.2. – 1969. – P. 129-142.
50. Stefanova A. Riddles as a Community Psychological Phenomenon in Folklore: Myths, Fairy-Tales, Personal Literature Art // Folklore. – Vol. 35. – P. 131-142 [Е-pecypc]. – Режим доступа: <http://haldjas.folklore.ee/folklore/vol35/stefanova.pdf>.
51. Taylor A. The Riddle // California Folklore Quarterly. – Vol. 2. – No. 2. – 1943. – P. 129-147.
52. Taylor A. English Riddles from Oral Tradition. – Berkeley, Los Angeles: University of California Press, 1951. – 959 p.

53. Tucker B. Reading Riddles: Rhetorics of Obscurity from Romanticism to Freud / Brian Tucker. – Lewisburg, Pa: Bucknell University Press, 2011. – 198 p.

Taranenko L.I. Plot structure of a folk riddle and a cognitive-creative mechanism of its decoding

Abstract. The article substantiates the plot algorithmic structure of folk riddles as well as presents the original framework of a model-based interpretation and scientific description of a cognitive-and-creative mechanism of riddle decoding by a recipient. According to the results of plot algorithmic analysis of English folk riddles the author formed a general formalized scheme of the structure of their texts. It was established that the minimal plot element of the text of folk riddles is “object description”, which can be further differentiated into the following structural elements of the second hierarchical level: “topic” and “comment”. The paper emphasizes that the solution as the final structural element of a riddle is generated in the recipient’s mind and is directly related to his/her speech-and-thinking activity. Considering this, the author constructed a cognitive-and-creative model, representing processes of riddle decoding by a recipient that take place in accordance with two schemes of his/her speech-and-thinking activity: a sequentially logical scheme, being progressively directed, and a reverse sequential one, having an inherent multi-pass character.

Keywords: *folk riddle, plot elements, plot algorithmic structure, model of decoding, scheme, cognitive-and-creative mechanism.*

Тараненко Л.И. Фабульная структура фольклорной загадки и когнитивно-креативный механизм ее декодирования

Аннотация. В работе обоснована фабульная структура фольклорной загадки, а также изложена оригинальная концепция модельной интерпретации и научного описания функционирования когнитивно-креативного механизма ее декодирования реципиентом. По результатам выполнения алгоритмично-фабульного анализа текстов английских народных загадок сформирована обобщенная формализованная схема структурного построения их текстов. Установлено также, что минимальным фабульным элементом текста фольклорной загадки следует считать “описание объекта”, который может быть дифференцирован на такие структурно-фабульные элементы второго иерархического уровня, как “тема” и “комментарий”. Подчеркнуто, что отгадка как конечный структурный элемент загадки возникает уже в сознании реципиента и имеет непосредственное отношение исключительно к его речемыслительной деятельности. С учетом этого автором была построена когнитивно-креативная модель процессов декодирования загадки реципиентом по двум схемам его речемыслительной деятельности: последовательно-логической, имеющей четко направленный характер, и обратно-последовательной с присущим ей многоходовым характером.

Ключевые слова: *народная загадка, фабульные элементы, алгоритмично-фабульная структура, модель декодирования, схема, когнитивно-креативный механизм.*